

Aan: Het College van B&W,
t.a.v. wethouder W. Kikkert
Raadhuisplein 1,
Aalsmeer

In cc. aan: Mw. Els Heldens

Aalsmeer, 30 december 2022

Betreft: Advies Laaggeletterdheid

Geacht College,

Op maandag 12 december jl. heeft Mw. Els Heldens van de AA-organisatie de beleidsnotitie “Aanpak Laaggeletterdheid Amstelveen en Aalsmeer 2022-2026” toegelicht in de vergadering van de Adviesraad Sociaal Domein. De Adviesraad wil graag onderstaande input meegeven aan deze notitie, waarna enkele inhoudelijke suggesties volgen en tot slot het samenvattende advies.

Overweging

Al jaren zijn het Rijk en de gemeenten bezig om beperkte vaardigheden op het gebied van lezen, schrijven en digitale vaardigheden te voorkomen en het aantal laaggeletterden in beeld te brengen. Sinds 2020 zijn gemeenten verantwoordelijk voor het ontwikkelen, uitvoeren en monitoren van de aanpak van laaggeletterdheid. Het gemis aan beperkte basisvaardigheden kan leiden tot problematiek op het gebied van opvoeding, zorg, arbeid, financiën, armoede of sociale betrokkenheid. Elke burger zou in staat moeten zijn om zonder tussenkomst van een ander zijn post te lezen en begrijpen, zijn rekeningen te betalen of digitaal informatie tot zich te nemen en zo zelfredzaam te zijn.

Laaggeletterdheid kan een voorpoort zijn voor problematiek op het gebied van ontwikkeling, opvoeding, schulden, armoede en isolement. Het doel van het gemeentelijk beleid is om burgers die te maken hebben met deze beperking in beeld te brengen, een passend aanbod te bieden zodat deze beperking beëindigd kan worden.

Uitkomst aanpak

Een geletterde burger kan zijn brieven zelf lezen, weet welke rekeningen er nog openstaan, kan zijn kind helpen bij het maken van huiswerk, kan de bijsluiter van zijn geneesmiddel lezen, kan een (digitale) cursus volgen om zich door te ontwikkelen en maakt meer kans op de arbeidsmarkt.

Waar staan we nu

Door de jaren heen is er veel aanbod ontwikkeld en aanwezig om de laaggeletterde inwoner te ondersteunen in het lezen, schrijven, rekenen of digitale vaardigheden. Van het aanbod wordt gebruik gemaakt, (men weet het Taalpunt in de Bibliotheek aan de Marktstraat goed te vinden, concludeert u in de beleidsnotitie) maar voornamelijk door statushouders met een anderstalige

achtergrond. Een doelgroep die vaak gemist wordt is de autochtone doelgroep, de Nederlanders die hier zijn opgegroeid en in Nederland naar de basisschool zijn geweest, maar met een taalachterstand op de arbeidsmarkt zijn gekomen. De Adviesraad vindt het belangrijk om meer aandacht te hebben voor deze doelgroep, in de aanpak van laaggeletterdheid.

Wat is er nodig?

1. Bespreekbaar maken

Om laaggeletterdheid aan te pakken moet dit bespreekbaar worden gemaakt. Op laaggeletterdheid rust een taboe. Mensen die de vaardigheden lezen en schrijven niet beheersen schamen zich hiervoor. Door blijvend en structureel aandacht te besteden aan dit onderwerp wordt dit bespreekbaar gemaakt en ontstaat er bewustwording en erkenning dat dit een beperking is waar veel mensen mee te maken hebben.

2. Bewustwording en erkenning

Bij bewustwording worden mensen zich ervan bewust dat laaggeletterdheid een probleem is waar meer mensen mee te maken hebben. *“Je bent niet alleen.”* Het kan leiden tot erkenning bij de persoon zelf en de motivatie om deze beperking op te heffen. Bij het netwerk en professionals zorgt bewustwording ervoor dat signalering van laaggeletterden beter opgepakt wordt. Door aandacht voor laaggeletterdheid structureel op te nemen in werkprocessen van consultants, baliemedewerkers en anderen die directe klantcontacten hebben, komen beperkingen in lezen schrijven of digitale vaardigheden sneller in beeld en kan er passende ondersteuning worden geboden.

3. Ondersteuning; passend, dichtbij en toegankelijk

Als bewustwording is gecreëerd, signalen bekend zijn, erkenning slaagt en het juiste gesprek is gevoerd is de volgende stap deelname aan ondersteuning. Ondersteuning moet passend zijn; qua niveau, leeftijd, formeel, informeel. Ondersteuning dient laagdrempelig, dichtbij en vrij toegankelijk te zijn.

Helaas blijft er natuurlijk een groep over die deze basisvaardigheden niet zal kunnen leren. Het betreft burgers die vanwege hun leeftijd en lichamelijke- of psychische problematiek niet kan werken aan het verbeteren van deze vaardigheden. Deze doelgroep wordt meegerekend in het totaal aantal laaggeletterden in Nederland (en Aalsmeer).

4. Concreet komt de Adviesraad tot de volgende adviezen:

1. **Autochtone Nederlanders:** De Adviesraad bepleit een ambitieuze aanpak (zie ook slot van par. 1) van laaggeletterdheid onder autochtone Nederlanders, temeer daar uit de benchmark in paragraaf 2 blijkt dat Aalsmeer hoog scoort in de doelgroep **“Nederlandse werkenden met gezin van 50 jaar en ouder”** (18%). Hieraan dient vanaf twee kanten gewerkt te worden a. opsporen en aanbod geven aan de laaggeletterde ouderen en b. voorkomen van nieuwe instroom door een adequate VVE-aanpak
Advies: *Formuleer specifiek Aalsmeers beleid voor de autochtone Nederlanders, zowel aan de bovenkant als aan de onderkant.*

2. Bereid u voor op de invoering van de **Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid** waarvoor de gemeente eind 2024 verantwoordelijk wordt en de regie krijgt. Komend jaar vinden er pilots plaats, o.a. in de Haarlemmermeer. In 2024 moeten er een stappenplan en toolkit klaarliggen. Op dat moment krijgen gemeenten de regierol over de gezinsaanpak laaggeletterdheid.
Advies: *Neem de voorbereiding op de invoering van **Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid** medio 2024 op in par. 3.2.1.*
3. **Digitale vaardigheden:** Vormt het verbeteren van de digitale vaardigheden onderdeel van de aanpak laaggeletterdheid? Wij zien hier geen actie op terug, naast de reeds bestaand activiteiten in de Bibliotheek als Digibeter e.d.
Advies: *Maak het verbeteren van digitale vaardigheden tot onderdeel van de Aanpak Laaggeletterdheid*
4. **Arbeidsmigranten:** In de benchmark missen wij het aandeel arbeidsmigranten uit Poolse en andere Oost-Europese landen. Wij betwijfelen sterk of het percentage van 31% van het totaal aantal laaggeletterden in Aalsmeer tot de arbeidsmigranten behoren. Het absolute aantal arbeidsmigranten is vele malen hoger dan het getal van 694 in de benchmark (schattingen gaan uit van 2500 tot 3000 arbeidsmigranten in Aalsmeer). Oorzaak is dat veel arbeidsmigranten niet staan ingeschreven en dus niet begrepen zijn in het totaal aantal inwoners waarmee wordt gerekend. In ons (ongevraagde) advies Arbeidsmigranten van januari '22 adviseerden wij reeds om de arbeidsmigranten actief lessen Nederlandse Taal aan te bieden zodat zij zelfredzaam zijn, kunnen communiceren op de werkvloer en makkelijker onderdeel uit kunnen maken van de lokale samenleving. Inmiddels is Participe gestart met lessen Nederlandse taal voor enkele groepen arbeidsmigranten.
Advies: *Gelet op de grootte van de doelgroep zou de Gemeente Aalsmeer meer, beter en actiever kunnen investeren en acteren op de doelgroep "arbeidsmigranten", bijvoorbeeld door de taallessen aan te bieden op locaties waar veel arbeidsmigranten verblijven (recreatieruimte Flowertower en Ruigroktower).*
5. **Aanbod Taalhuis Aalsmeer:** Het Taalhuis (Taalpunt) in de bibliotheek Aalsmeer dient ook op andere uren (na werktijd bijvoorbeeld in de avonden en in het weekend) open te zijn om werkenden goed/beter te kunnen bedienen.
6. **Taal en ouderbetrokkenheid** (bijlage 1): Op de Oosteinderschool is nog geen traject gestart. Zorg dat alle denominaties zijn aangehaakt.

De Adviesraad Sociaal Domein ziet bovenstaande punten graag nog verder uitgewerkt voordat het stuk aangeleverd wordt aan de Gemeenteraad.

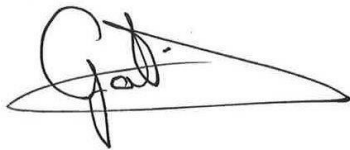
Tot slot

Tot slot wijst de Adviesraad u nog op het in december jl verschenen onderzoek **Peil.Leesvaardigheid** van de Inspectie van het Onderwijs. In de aanbiedingsbrief stelt de Inspectie: *"Als er in het (speciaal) basisonderwijs onvoldoende aandacht en tijd is voor taal halen kinderen die achterstand niet meer in tijdens vervolgoedingen.*

Schoolverlaters met die achterstand worden dan de nieuwe generatie laaggeletterden.” (citaat)

<https://www.onderwijsinspectie.nl/actueel/nieuws/2022/12/13/verbeteren-leesvaardigheid-vraagt-om-inspanningen-op-school-en-thuis>

Hoogachtend,

Theo Gallée
Secretaris

w.g.
Jaap Overbeek
Voorzitter